

Valsts akciju sabiedrība "Ceļu satiksmes drošības direkcija" sniedz viedokli par Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/24/ES (2014. gada 26. februāris) par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (turpmāk – Direktīva).

Nr. p.k.	Mērķis	Viedoklis
1.	Vienkāršot un modernizēt regulējumu	
1.1.	Robežvērtību pārskatīšana	<p>Ierosinām regulāri pārskatīt publisko iepirkumu līgumcenu robežvērtības, automatizējot pārskatīšanas procesu un piemērojot cenu indeksus, tādējādi saglabājot līdzsvaru starp situāciju tirgū un līguma noslēgšanai piemērojamās iepirkuma procedūras izmaksām. Šāda pieeja ļautu efektīvāk izlietot publiskos līdzekļus un nodrošinātu elastīgāku iepirkuma procedūru norisi atbilstoši tirgus svārstībām.</p> <p>Prakse liecina, ka kopš 2022. gada būtiskā cenu kāpuma tirgū līgumslēdzējas iestādes izmaksas iepirkuma līguma noslēgšanai nav samērīgas ar līguma vērtību, it īpaši preču piegādes un pakalpojumu jomā.</p>
1.2.	Vienveidīgs iepirkumu process	<p>Ierosinām dalībvalstīm attīstīt principu – viena iepirkumu vide, vieni noteikumi visiem, un to attiecināt uz visiem Eiropas Savienībā (turpmāk – ES) organizētajiem iepirkumiem. Tādējādi nodrošinot vienotus un skaidrus iepirkumu noteikumus visā ES, attiecīgi veicinot pārrobežu iepirkumus, ekonomikas dalībnieku loka paplašināšanu un konkurences palielināšanu.</p> <p>Prakse liecina, ka 2024. gadā Latvijā tikai līdz 2% iepirkumos līguma slēgšanas tiesības iegūst citas Eiropas Ekonomikas zonas dalībnieks. Vienlaikus būtiski atšķiras prasību līmenis gan starp dalībvalstīm, gan dalībvalsts iepirkumā attiecībā uz attiecīgajā dalībvalstī un ārvalstī reģistrētu ekonomikas dalībnieku, ievērojot to nacionālo regulējumu.</p>
1.3.	Termiņu pārskatīšana	<p>Kā liecina Eiropas Revīzijas palātas Īpašā ziņojuma Nr. 28 "Publiskais iepirkums Eiropas savienībā" dati, kas iegūti, pētot ES publiskos iepirkumus laika periodā no 2011. gada līdz 2021. gadam, administratīvais slogs publiskajos iepirkumos nav mazinājies un iepirkuma procedūras norises laiks ES pagarinājies divas reizes – no 62 līdz 96 dienām. Ierosinām saīsināt Direktīvā paredzētos termiņus piedāvājumu un pierādījumu iesniegšanai.</p> <p>Ierosinām saīsināt piedāvājumu/ pieteikumu iesniegšanas termiņus – divpakāpju iepirkuma procedūrā noteikto dalības pieteikuma saņemšanas minimālo termiņu samazināt no 30 dienām līdz 20 dienām, atklātai procedūrai minimālo piedāvājumu iesniegšanas termiņu samazināt no 35 dienām līdz 20 dienām, slēgtai procedūrai noteikto minimālo termiņu samazināt no 30 dienām līdz 15 dienām.</p>

		<p>Vienlaikus būtu pārskatāmi arī minimālie informācijas un pierādījumu iesniegšanas termiņi, tos iespēju robežās samazinot un vienādojot. Ievērojot, ka šobrīd dokumentu apriti pārsvarā nodrošina elektroniski, būtu iespējams samazināt kopējo iepirkuma procesa laiku un attiecīgi palielināt iepirkuma efektivitāti.</p> <p>Prakse liecina, ka privātos iepirkumos līgumslēdzējs var līgumu noslēgt ievērojami īsākā termiņā. Tādējādi situācijā, kad ir izvēle, slēgt līgumu ar privātu līgumslēdzēju vai publisku līgumslēdzēju iestādi, ekonomikas dalībnieki dod priekšroku privātiem darījumiem. Saīsinot un vienkāršojot iepirkuma procesu, līgumslēdzēja iestāde var operatīvi reaģēt uz tirgus situācijas izmaiņām un palielināt konkurenci.</p>
1.4.	Administratīvā sloga mazināšana	<p>Aicinām izvērtēt iepirkuma procedūrā veicamās darbības, lai samazinātu to skaitu un vienkāršotu iepirkuma procedūras norisi: a) paredzēt konkrētas darbības un izvirzīt prasības, kuru izpildi var pārbaudīt un kontrolēt, t.i., kā obligātus nosacījumus iekļaut tikai tādas prasības, kuras ir būtiskas iepirkumā un nerada nepamatotu slogu līgumslēdzēja iestādei un ekonomikas dalībniekiem; b) paredzēt iespēju piemērot elastīgu procedūru un prasību līmeni, vadoties no līguma veida un vērtības, jo viens no galvenajiem faktoriem, kas attur ekonomikas dalībniekus piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās, ir to sarežģītība un daudz mazāka elastība nekā privātajā sektorā. Elastība un iepirkumu veicēju profesionalitāte ir īpaši būtiska inovatīvu produktu un pakalpojumu radīšanā videi draudzīgu un stratēģisku tehnoloģiju jomā.</p>
2.	Digitalizācija	
2.1.	E-Certis	<p>Ierosinām Direktīvā noteikt vienotus standartus dalībvalstu elektronisko iepirkumu platformām, lai veicinātu pārrobežu dalību un samazinātu administratīvās izmaksas. Tādējādi tiktu veicināta dalībvalstu digitālo reģistru savietojamība, nodrošināta vienota piekļuve un pārrobežu datu apmaiņa.</p> <p>Tāpat aicinām attīstīt un uzturēt e-Certis sistēmu, lai tajā esošā informācija ir pastāvīgi atjaunināta, satur piedāvājumu izvērtēšanā izmantojamu datubāzu sarakstu un ir pieejama visu ES dalībvalstu valodās, izpildot Direktīvas 59. panta 5. un 6. punkta noteikumus.</p> <p>Prakse liecina, ka e-Certis sistēmā pieejamie dati ir nepilnīgi, faktiski nav iespējas piekļūt dalībvalstu datubāzēm nepieciešamās informācijas ieguvei, dalībvalstīs ir atšķirīgs informācijas sniedzēju skaits, piemēram, Itālijas Republikā ir 29 iestādes un Vācijas Federatīvajā Republikā ir 19 iestādes, kas prasa ievērojamu laika resursu normatīvā regulējuma un informācijas izpētei, pierādījumu pieprasīšanai un izvērtēšanai. Turklāt ekonomikas dalībnieki paši nav</p>

		<p>ieinteresēti sadarboties ar valsts iestādēm attiecīgu pierādījumu iegūšanai, atsaucoties uz sarežģītību un nesamērīgu resursu patēriņu, un nereti atsakās no dalības publiskajā iepirkumā. Pēc būtības šobrīd e-Certis sistēma tikai palīdz saprast, kādus apliecinājumus dokumentus līgumslēdzējs var izmantot, lai izpildītu kādu konkrētu prasību kādā dalībvalstī, bet apliecinājumu dokumentu vai citu dokumentāru pierādījumu iegūšanai šī sistēma nav izmantojama. Savstarpēji apmainoties ar aktuālu informāciju, dalībvalstis ne tikai mazinās administratīvo slogu, bet arī veicinās konkurenci un pārrobežu iepirkumus.</p>
2.2.	Sistēma izslēgšanas iemeslu pārbaudei	<p>Saistībā ar e-Certis tiešsaistes sistēmas uzlabošanu ierosinām izveidot vienotu ES līmeņa reģistru, kurā dalībvalstu līgumslēdzējām iestādēm tiešsaistē un bez maksas būtu iespēja pārbaudīt, ka attiecībā uz ekonomikas dalībnieku nepastāv izslēgšanas iemesli. Piekluve vienotam ES līmeņa reģistram ekonomikas dalībnieku pārbaudei būtiski pilnveidotu iepirkumu procesa kvalitāti visās dalībvalstīs – datus iegūtu no uzticama un pārbaudīta avota, process kļūtu caurskatāmāks, ekonomikas dalībniekam saprotamāks un nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz ekonomikas dalībnieka atbilstības izvērtēšanu dalībvalstīs. Tāpat ievērojami samazinātos procedūras ilgums un uzlabotos efektivitāte, kā arī mazinātos administratīvais slogs gan līgumslēdzēja iestādei, pieprasot papildu dokumentus, gan ekonomiskās dalībniekam, iegūstot apliecinājumus dokumentus attiecīgās dalībvalsts iestādēs.</p> <p>Ja nav iespējams nodrošināt vienotu konsolidētu sistēmu ekonomikas dalībnieku izslēgšanas iemeslu pārbaudei, aicinām izvērtēt iespēju atteikties no atsevišķiem Direktīvas 57. pantā norādītajiem izslēgšanas iemesliem vai tos attiecināt tikai uz ekonomikas dalībnieku, izslēdzot norādi, ka pienākumu izslēgt ekonomikas dalībnieku, piemēro arī gadījumos, kad ar galīgu spriedumu ir notiesāta persona, kas ir šī ekonomikas dalībnieka administratīvās, pārvaldības vai pārraudzības struktūras loceklis vai kurai tajā ir pārstāvības, lemšanas vai kontroles pilnvaras.</p> <p>Praksē ievērojamas grūtības rada apliecinājumu dokumentu iegūšana par fiziskām personām. Bieži dalībvalstīs izziņas par fizisku personu var pieprasīt tikai iestādē klātienē, tās netiek izsniegtas elektroniskā formātā, bet nosūtītas pa pastu. Vairākkārt ekonomikas dalībnieki norāda, ka amatpersonas, par kurām iegūstami pierādījumi, atsakās vērsties dalībvalsts sodu administrēšanas iestādē, īpaši Direktīvas 57. panta 1. punktā minēto iemeslu pārbaudei. Šie apstākļi ievērojami pagarina izslēgšanas iemeslu pārbaudes procesu vai pārtrauc ekonomikas dalībnieka dalību iepirkumā.</p>
3.	Konkurences palielināšana	

3.1.	Pārrobežu iepirkumu veicināšana	<p>Saskaņā ar Eiropas Revīzijas palātas Īpašo ziņojumu Nr. 28 “Publiskais iepirkums Eiropas savienībā” laika periodā no 2011. gada līdz 2021. gadam ES kopumā konkurence samazinājusies – gandrīz divkārtšojies viena piedāvājuma iepirkumu īpatsvars (23,5 % -> 41,8 %). Konkurenci lielā mērā ietekmē tirgus koncentrācija, proti, ja konkrētā tirgū konkurē ierobežots skaits uzņēmumu, konkurence ir zema. Tirgus koncentrācija ir atšķirīga dažādās ekonomikas nozarēs, un prakse rāda, ka būvdarbu iepirkumos ievērojami retāk ir mazs piedāvājumu skaits, bet, iepērkot specifiska pielietojuma preces vai pakalpojumus, regulāri ir viens piedāvājums un tam nav tiešas saistības ar procedūras ilgumu vai atlases kritēriju un tehnisko prasību līmeni.</p> <p>Prakse liecina, ka konkurenci veicinātu pārrobežu iepirkumi. Lai mērķi sasniegtu, līgumslēdzēja iestāde: a) veic tirgus priekšizpēti, uzrunājot ārvalstu ekonomikas dalībniekus; b) plašāk izziņo iepirkumu un informē ekonomikas dalībniekus par dalības iespējām; c) atsevišķos gadījumos nodrošina iepirkuma procedūras dokumentācijas pieejamību angļu valodā un skaidro nacionālā regulējuma specifiku. Lai veicinātu pārrobežu iepirkumus, ierosinām pilnveidot ES vienoto digitālo platformu iepirkumu dokumentu pieejamības nodrošināšanai, paplašinot Eiropas vienotās iepirkumu sistēmas (TED – <i>Tenders Electronic Daily</i>) funkcionalitāti, padarot to lietotājiem saprotamāku un pieejamu integrētiem paziņojumiem, kas ļauj publicēt plašāku informāciju par iepirkuma priekšmetu, izvirzītajām prasībām un iepirkuma līguma noteikumiem. Vienlaikus, lai mazinātu valodu barjeras, ES nepieciešams izmantot tādus tehnoloģiskos risinājumus, kas nodrošina vienotā sistēmā publicēto iepirkuma paziņojumu automatizētu tulkojumu ES darba valodās. Šobrīd informācijas tulkojumu nodrošina tikai attiecībā uz paziņojuma sadaļu nosaukumiem, bet netulko līgumslēdzēju iestāžu pievienoto informāciju.</p>
3.2.	Eiropas vienotais iepirkuma procedūras dokuments (ESPD)	<p>Ierosinām apsvērt vienkāršāka un intuitīvāka risinājuma ieviešanu, lai atvieglotu administratīvo slogu un piesaistītu ekonomikas dalībniekus, it īpaši mazos un vidējos uzņēmumus, piedalīties publiskā iepirkuma procesā un nodrošinātu Direktīvas 59. un 60. panta efektīvu piemērošanu. ESPD aizpildīšanas praksi uzlabotu vadlīnijas vai labās prakses piemēri.</p> <p>Prakse liecina, ka 2024. gadā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību ieguvēji Latvijā 85% iepirkumos ir mazie un vidējie uzņēmumi un ekonomikas dalībnieki ESPD izmanto reti vai iesniedz to nekvalitatīvi aizpildītu, atsaucoties uz lielu informācijas apjomu un sarežģītu teksta formulējumu.</p>
4.	Veicināt ilgtspēju,	<p>Aicinām izstrādāt ES regulu piemērošanas vadlīnijas un stratēģisko iepirkumu ceļa karti. Ilgtspējas ziņošanas jomā ekonomikas dalībniekiem būs jāievāc,</p>

	stratēģiskā iepirkuma piemērošanu	<p>jāapkopo un jāiesniedz līgumslēdzējai iestādei – publiskas personas kapitālsabiedrībai, dati ilgtspējas ziņojuma sagatavošanai, tai skaitā par ekonomikas dalībnieku rīcības kodeksu ievērošanu, patērēto enerģiju un SEG emisijām. Ievērojot minēto, aicinām veidot vienotu metodoloģiju attiecīgu noteikumu piemērošanai publiskajos iepirkumos.</p> <p>Prakse liecina, ka publicētajos iepirkumu paziņojumos norādītā informācija raksturo līgumslēdzēju iestāžu izpratnes trūkumu par stratēģisko iepirkumu, jo daudzos gadījumos iestādes pēc būtības piemēro stratēģiskā iepirkuma noteikumus, tomēr paziņojumā neveic attiecīgu atzīmi, kas ietekmē statistikas datu kvalitāti.</p>
--	-----------------------------------	---